

ORIGINAL RESEARCH ARTICLE

Stylistics of Fereshteh Sari fiction

F. Fathi, H. Khosravi*, M. Hakim Azar

Department of Persian Language and Literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 31 July 2020

Reviewed: 05 September 2020

Revised: 20 September 2020

Accepted: 05 November 2020

KEYWORDS

Stylistics, Sari angel, irony, color, women

*Corresponding Author

✉ Hkhosravi@iaushk.ac.ir

☎ (+98 38) 33361042

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: Style is the expression of a writer or poet. Stylistics has long been the focus of writers and critics. A careful study of a literary work, in addition to explaining the style of the creator of that work, acquaints us with the social, political, and cultural conditions of the times. Feminine style is writing from the mind and language of women. Fereshteh Sari is a graduate of Russian Computer and Literature. In the past decades, he has published various works in the field of poetry, fiction and translation. In this research, the following questions are answered: What are the linguistic features of Fereshteh Sari's works? What are the literary features of Sari stories? What is the connection between Sari's thoughts and ideas and the creation of his works? Why is the presence of women more prominent in the works of Fereshteh Sari? What are the strengths and weaknesses of Sari?

METHODOLOGY: The present study is qualitative and its research method is descriptive-analytical. The method of collecting materials is done by the library method. The method was that first the important sources and books of stylistics, articles, dissertations and treatises of stylistics were studied. After that, based on Shamisa's stylistic indicators, Fereshteh Sari's fictional works were evaluated in three levels of language, literature and thinking. To express the stylistic frequency of the long stories of Sari Morvarid Khatoon, Nili Island, Tomb of Lovers, Mitra, Parisa and Fennel Fragrance (1307 pages) were examined.

FINDINGS: In recent years, women have been able to help society identify their homosexual emotions, needs, abilities, and right to life, while gaining an undeniable place in Iranian literature. Contemporary women writers, especially their younger generations, have consciously defended their rights with their vast knowledge and insight, and have displayed the coordinates of the pillars of their city in front of the audience.

CONCLUSION: By studying the fictional works of Fereshteh Sari from the linguistic point of view and phonetic analysis, the highest percentage of words in all novels are nouns, adjectives and adverbs. In lexical analysis, words have the highest frequency of words. In syntactic analysis, the mediation frequency of verbs is limited. From a literary point of view, irony has the highest frequency. His allusions are of the Emma type, and most of them are common allusions that everyone is familiar with. From an intellectual point of view, most of the author's works have a social approach and the author has tried to approach the text of society.

DOI: [10.22034/bahareadab.2021.14.5392](https://doi.org/10.22034/bahareadab.2021.14.5392)

NUMBER OF REFERENCES	NUMBER OF TABLES	NUMBER OF FIGURES
 11	 1	 7

نشریه علمی سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)

مقاله پژوهشی

سبک‌شناسی آثار داستانی فرشته ساری

فریده فتحی، حسین خسروی*، محمد حکیم آذر

گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

چکیده:

زمینه و هدف: سبک، شیوه بیان یک نویسنده یا شاعر است. سبک‌شناسی از دیرباز مورد توجه ادیبان و منتقدان بوده است. بررسی دقیق یک اثر ادبی علاوه بر تبیین سبک خالق آن اثر، ما را با اوضاع اجتماعی، سیاسی، فرهنگی زمانها آشنا میکند. سبک زنانه، نوشتن از ذهن و زبان زنان است. فرشته ساری فارغ‌التحصیل رشته کامپیوتر و ادبیات روسی است. او در دهه‌های گذشته آثار مختلفی در حوزه شعر، داستان و ترجمه به چاپ رسانده است. در این تحقیق به این پرسشها پاسخ داده میشود: ویژگیهای زبانی آثار فرشته ساری چیست؟ ویژگیهای ادبی داستانهای ساری چگونه است؟ چه رابطه‌ای میان افکار و اندیشه‌های ساری و خلق آثار او دیده میشود؟ چرا حضور زنان در آثار فرشته ساری پررنگتر است؟ نقاط ضعف و قوت آثار ساری کدام است؟

روش مطالعه: پژوهش حاضر از نوع کیفی بوده و روش تحقیق آن توصیفی-تحلیلی است. شیوه گردآوری مطالب با روش کتابخانه‌ای انجام شده است. روش کار به این صورت بود که ابتدا منابع و کتابهای مهم سبک‌شناسی، مقالات، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های سبک‌شناسی مورد مطالعه قرار گرفت. پس از آن بر اساس شاخصهای سبک‌شناسی شمیس در سه سطح زبان، ادب و تفکر آثار داستانی فرشته ساری ارزیابی گردید. برای بیان بسامد سبکی داستانهای بلند ساری مروراید خاتون، جزیره نیلی، آرامگاه عاشقان، میترا، پریسا و عطر رازیانه (۱۳۰۷ صفحه) بررسی شد.

یافته‌ها: زنان در سالهای اخیر همزمان با دستیابی به جایگاهی غیرقابل انکار در ادبیات ایران، توانسته‌اند در شناساندن عواطف، نیازها، تواناییها و حقوق زندگی همجنسان خود به جامعه کمک کنند. نویسندگان زن معاصر بویژه نسلهای جدیدتر آنها، با دانش و بینش وسیع خود به دفاع آگاهانه از حقوق خود پرداخته و مختصات ارکان شهر خود را در مقابل دیدگان مخاطبان به نمایش گذاشته‌اند.

نتیجه‌گیری: با مطالعه آثار داستانی فرشته ساری از دیدگاه زبانی و تحلیل آوایی بیشترین درصد کلمات را در همه رمانها اسمها، صفاتها و قیدها تشکیل میدهند. در تحلیل واژگانی بیشترین بسامد کلمات را واژه‌رنگها تشکیل میدهند. در تحلیل نحوی بسامد میان‌آوری فعلها در یک حد و به میزان کم است. از دیدگاه ادبی کنایه بیشترین بسامد را دارد. کنایات او از نوع ایما است و بیشتر آنها کنایه‌های رایجی هستند که همه به آن آشنا هستند. از دیدگاه فکری اکثر آثار نویسنده رویکردی اجتماعی دارند و نویسنده برای نزدیک شدن به متن جامعه تلاش کرده است.

تاریخ دریافت: ۱۰ مرداد ۱۳۹۹
تاریخ داوری: ۱۵ شهریور ۱۳۹۹
تاریخ اصلاح: ۳۰ شهریور ۱۳۹۹
تاریخ پذیرش: ۱۵ آبان ۱۳۹۹

کلمات کلیدی:

سبک‌شناسی فرشته ساری، کنایه، رنگ، زنان

* نویسنده مسئول:

Hkhosravi@iaushk.ac.ir

۳۳۳۶۱۰۴۲ (۹۸ ۳۸)

مقدمه

سبک شیوه خاصی است که نویسنده یا شاعر برای بیان مفاهیم خود در اثر ادبی بکار میبرد. «سبک به معنی عام خود، عبارت است از تحقق ادبی یک نوع ادراک در جهان که خصایص اصلی محصول خویش (اثر منظوم یا منثور) را مشخص میسازد» (سبک‌شناسی نثر، بهار، ج ۱: ص ۱۸). علم سبک‌شناسی دانشی است که گرچه قدمت چندانی ندارد، در پنجاه سال اخیر سرعت خود را به سایر علوم رسانده است. شناسایی شیوه کاربرد زبان، ادب و افکار موجود در یک متن یا متون سخن یک فرد یا افراد بنیاد کار این رشته از علوم است. سبک‌شناس با زبان‌شناسی، زیبایی‌شناسی و نقد ادبی سروکار دارد. او باید بر امور عینی و واقعی موجود در متن تکیه کند. ویژگیهای مهم اثر ادبی را پیدا کرده و عناصری را که در تحلیل سبک بارزند مشخص کند و سایر مطالبی که در بررسی نقش چندانی ندارند کنار بگذارد. «سبک حاصل نگرش، گزینش و عدول از هنجار است» (کلیات سبک‌شناسی، شمیسا: ص ۱۷). سبک یک اثر آن را از دیگر آثار متمایز کرده و از نظر میزان کاربرد نیز باید بسامد بیشتری داشته باشد. شمیسا در فصل سوم کلیات سبک‌شناسی، «واژه سبک را با سه مفهوم سبک دوره، سبک شخصی و سبک ادبی تفکیک کرده است» (همان: صص ۸۸-۸۷).

سبک زنانه موضوعی است که در نتیجه یافته‌های پژوهشگران زبان‌شناسی اجتماعی مبنی بر تفاوت‌های زبانی زن و مرد بوجود آمده است. ادبیات زنان نوشتن از آمال، مسائل، مشکلات، رنجها، عواطف و روحیات خاص زنان است. با این نگاه شکل، صدا و محتوای متون تغییر پیدا میکند و موجب جنسیتی کردن ادبیات میشود. «از دیدگاه آوایی تنوع لحن و آهنگ زبان زنان متفاوت است و در سطح واژگان، کاربرد صفت و قیدهایی که بیانگر عواطفند کاربرد زیادی دارد. در سطح نحوی، الگوهای آوایی پرسشی و شک و تردید، جمله‌های کوتاه، همپایه، بریده‌گویی و مکث و جملات عاطفی در گفتار زنان بیشتر دیده میشود. زبان زنان کنایی است و استعاره‌های خاص نیز در آن دیده میشود» (سبک‌شناسی نظریه‌ها، فتوحی: ص ۴۲۶).

زنان در سالهای اخیر همزمان با دستیابی به جایگاهی غیرقابل انکار در ادبیات ایران، توانسته‌اند در شناساندن عواطف، نیازها، تواناییها و حقوق زندگی همجنسان خود به جامعه کمک کنند. نویسندگان زن معاصر بویژه نسلهای جدیدتر آنها، با دانش و بینش وسیع خود به دفاع آگاهانه از حقوق خود پرداخته و مختصات ارکان شهر خود را در مقابل دیدگان مخاطبان به نمایش گذاشته‌اند. ارکان شهری که در آن زن نقشی برابر با مرد را در جامعه ایفا میکند و از حقوقی مساوی برخوردار است. «تلاش برای کشف فردیت و هویت خویش بعنوان یک زن، جایگاه چشمگیری در ادبیات زنان مییابد؛ ادبیاتی که از ذهنیتی زنانه به جهان مینگرد و با تأکید به نقش اجتماعی و درونیات زنان، تصویری متفاوت از تصویر زن در آثار نویسندگان مرد، ترسیم میکند» (صد سال داستان‌نویسی، میرعابدینی، ج ۳: ص ۱۱۱۰).

«فرشته ساری» یکی از پیشگامان جریان داستان‌نویسی زنان است. وی در هفتم تیر ماه ۱۳۳۵ خورشیدی در تهران به دنیا آمد و در دو رشته متفاوت علوم کامپیوتر و زبان و ادبیات روسی به تحصیل پرداخت. در ابتدا کارمند بود. سپس به کارهای تحقیقی، شعر، رمان و ترجمه روی آورد. آثار داستانی ساری بدین قرار است: «مرواریدخاتون» (سال ۱۳۶۹) «جزیره نیلی» (۱۳۷۱)، «آرامگاه عاشقان» (۱۳۷۴)، «میترا» (۱۳۷۷)، «عطر رازیانه» (۱۳۷۸)، و «پری‌سا» (۱۳۸۳). او در مجموع هفده کتاب شعر و داستان تألیف و ترجمه کرده و در سال ۱۳۸۳ برنده جایزه شعر پروین اعتصامی شده است.

مرواریدخاتون رمان رئالیستی است که به سرنوشت تلخ زنان در نظام زمینداری دیروز و زندگی شهری امروز میپردازد. جزیره نیلی داستان زنی است که از دنیای اطرافش فرار میکند و در جستجوی گمشده خود به

جزیره‌ای سوررئالیستی که در آن زمان و مکان مفهومی ندارد پناه میبرد. داستان *آرامگاه عاشقان* در قبرستانی اشرافی رخ می‌دهد و اموات از طریق خواب با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و خاطرات خود را نقل می‌کنند. میترا داستان سرنشینان هواپیمایی است که بدلیل نقص فنی ناچار به فرود در بیابان میشوند و تا رسیدن گروه نجات هرکدام قصه‌ای نمادین و اسطوره‌ای تعریف می‌کنند. *عطر رازیانه* درمورد دختری است که به اجبار پدرش سر سفره عقد مینشیند و با دیدن چهره داماد از پنجره اتاق فرار می‌کند. *پری‌سا* داستانی در حوزه سیلان ذهن است و موضوع داستان اسباب‌کشی خانواده‌ای به خانه‌باغی زیبا (در باغ یک پری سکونت دارد) است.

حضور فعال نویسندگان زن در دهه‌های شصت تا هشتاد و شیوه نگارش جریان نو یا رمان مدرن و کمبود رسالات و مقالات درمورد سبک‌شناسی آثار زنان نویسنده معاصر ما را بر آن داشت که درمورد ویژگیهای سبکی این نویسنده پژوهشی انجام دهیم تا راهگشایی جهت سایر مطالعات باشد. مبنای کار بر اساس سبک‌شناسی سیروس شمیسا و در سه سطح زبانی، ادبی و فکری انجام گرفت. اهداف این تحقیق عبارتند از: ۱- آشنایی با سبک داستانها از دیدگاه زبان. ۲- آشنایی با سبک داستانها از دیدگاه زیباییهای ادبی. ۳- آشنایی با تفکرات و اندیشه‌های این نویسنده پیشرو و برخورد او با مشکلات زنان. بنابراین در این تحقیق به این پرسشها پاسخ داده میشود: ویژگیهای زبانی آثار فرشته ساری چیست؟ ویژگیهای ادبی داستانهای ساری چگونه است؟ چه رابطه‌ای میان افکار و اندیشه‌های ساری و خلق آثار او دیده میشود؟ چرا حضور زنان در آثار فرشته ساری پررنگتر است؟ نقاط ضعف و قوت آثار ساری کدام است؟

سابقه پژوهش

اولین مقاله در این مورد «سبک‌شناسی ادبی، سرشت سخن ادبی، برجستگی و شخصی‌سازی زبان» از محمود فتوحی (۱۳۸۸) است. این مقاله با ارزش با اشاره به اهمیت سبک در ادبیات و کارکردهای سبک‌شناسی در مطالعات ادبی، تمایز فرمالیستی میان زبان و ادبیات را مورد توجه قرار میدهد. مقاله دوم «نظریه سبک در ایران (روش‌های سبک‌شناسی)» از ایران‌زاده (۱۳۹۰) است. در این جستار به دیدگاه شاعران در باب طرز سخن و تعریف سبک‌شناسان ایرانی از مفهوم سبک و تعیین و نقد روش سبک‌شناسی آنان در تحلیل متون ادبی توجه شده است. مقاله سوم «سبک‌شناسی رمان جای خالی سلوچ اثر محمود دولت‌آبادی» از نصر اصفهانی و شمعی (۱۳۸۸) است. در این پژوهش ارزنده ضمن تعریف سبک و همچنین زاویه‌دید به درونمایه رمان نیز پرداخته شده است. همچنین توجه به زبان و ساختار ادبی متن و واژه‌های محلی و قومی و خصلت باستانگرایی نویسنده کاملاً مورد بررسی قرار گرفته است. مقاله چهارم «روند تکوین سبک زنانه در آثار زویا پیرزاد» از نیکوبخت و همکاران (۱۳۹۱) تحلیلی بر پایه سبک‌شناسی فمینیستی درمورد ویژگیهای زبانی آثار ادبی زنان است.

با توجه به مقالات یادشده، تا کنون درمورد سبک‌شناسی آثار داستانی فرشته ساری تحقیقی صورت نگرفته است. تنها دو مورد پایان‌نامه در سطح کارشناسی ارشد با عنوانهای «شخصیت‌پردازی زنان در آثار ساری» و «شکست زمان در داستان‌های فرشته ساری» وجود دارد و بقیه در سطح مقالات و نقد داستانها در مجلات نوشته شده است. این پژوهش درنظر دارد درمورد شش اثر این نویسنده زن از دیدگاه زبانی، فکری و ادبی بررسی دقیق انجام دهد.

روش مطالعه

پژوهش حاضر از نوع کیفی بوده و روش تحقیق آن توصیفی-تحلیلی است. شیوه گردآوری مطالب با روش

کتابخانه‌ای انجام شده است. روش کار به این صورت بود که ابتدا منابع و کتابهای مهم سبک‌شناسی، مقالات، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های سبک‌شناسی مورد مطالعه قرار گرفت. پس از آن بر اساس شاخصهای سبک‌شناسی سیروس شمیسا در سه سطح زبان، ادب و تفکر آثار داستانی فرشته ساری ارزیابی گردید. برای بیان بسامد سبکی داستانهای بلند ساری مروارید خاتون، جزیره نیلی، آرامگاه عاشقان، میترا، پری‌سا و عطر رازیانه (۱۳۰۷ صفحه) بررسی شد.

در سطح زبانی: ابتدا تحلیل آوایی انجام گرفت که تعداد اسمها، فعلها و حرفها استخراج شد و بالاترین بسامد آنها معین شد. پس از آن اصوات مشخص شد. در تحلیل واژه‌ها، اتباع، کلمات معطوف، مترادف، متضاد، عامیانه، محاوره‌ای رکیک، حس‌آمیزی، پارادوکس، جادوی مجاورت و واژه‌های مربوط به رنگ دقیقاً بررسی شد. سپس قیده‌های مختلف و اصطلاحات خاص هر کتاب که بیشترین بسامد را داشتند از متن استخراج گردید و نمودارها با نرم افزار اکسل (excel) رسم شد. در تحلیل نحوی فعلها از نظر پیش‌آوری، میان‌آوری، پس‌آوری، حذف فعل، پیشوندی، ضمیرها و اتصالات آن شناسایی شد. جملات کوتاه و پرفعل و جملات طولانی نیز مد نظر پژوهش قرار گرفت.

در سطح ادبی: همهٔ رمانها از نظر تشبیه (کامل، بلیغ و حسی و عقلی) و انواع استعاره (مصرحه، مکنیه) و مجاز (با علاقه‌های کلیت و جزئیت، حال و محل، آلیت) و کنایه (ایما، تلویح) و ضرب‌المثلها، باورهای خرافی و نمادها بررسی و نمودارها همچون سایر قسمت‌ها رسم گردید.

در سطح فکری: به بینش، جهانبینی و تفکر نویسنده در لابلاهای سطرها توجه شده است. احساسات، گرایش‌ها، ایده‌ها، رؤیاها و خیالات مطرح در داستانها دقیقاً مورد بررسی قرار گرفته است.

بحث و بررسی: سبک‌شناسی آثار ساری

• سطح زبانی

شمیسا سطح زبانی را به سه سطح کوچکتر آوایی، لغوی و نحوی تقسیم میکند (کلیات سبک‌شناسی، شمیسا: ص ۱۵۳).

• بخش آوایی

از دیدگاه زبانی داستانهای او ساده، روان و زودفهم است. در تحلیل آوایی بیشترین درصد کلمات را در همهٔ رمانها اسمها، صفتها و قیده‌ها تشکیل میدهند. پس از آن حروف و در انتها فعلها بسامد بالاتری دارند. در رمانهای ساری اصوات کاربرد خاص دارند و بوفور از آنها استفاده شده است. بالاترین بسامد اصوات در رمان *عطر رازیانه* است که حدود ۳۶ مورد وجود دارد. این کلمات شامل قلپ‌قلپ، شالاپ‌شالاپ، خش‌خش، گزگز، جیرجیر، چک-چک، جیرینگ‌جیرینگ، دینگ‌دینگ، کوکو، تاپ‌تاپ، جزجز، تیک‌تاک، شرشر، جلرولز و مانند آنها میشود. در کل رمانها ۱۵۳ مورد اصوات وجود دارد.

• بخش واژه‌ها

ساری در شش رمان بلند و کوتاه خود از کاربرد واژه‌ها به شکلهای مختلف بهره برده است. واژه‌های اتباع در حدود ۶۵ مورد و ۳۲ درصد است که به چند مورد از آنها مانند چاله‌چوله، بازارمازار، شلو و ول، پخش و پلا، قلمبه‌سلمبه، خنده‌منده، رنگ‌ووارنگ اشاره میشود.

کلمات معطوف ۱۰۶ مورد و ۵/۲ درصد از کل بخش واژه‌ها را بشکل کیسه‌های گندم و جو و بلغور، سر و روی و دامن، زنبیل و پرموس و سماور به دست، نان و نمک و پنیر و زعفران و زرشک، عشق به آب و آتش و خاک و باد دربرگرفته است.

آوردن صفات پشت سر هم بشکل تنسیق‌الصفات در چهار رمان عطر رازیانه، پری‌سا، میترا و مرواریدخاتون دیده شد که از جمله گیسوان کج و کوله، کوتاه و بلند، پسرک تند و تیز و چالاک، کباب خوش‌طعم و لذیذ و زودهضم، مرد جوان و ستیزه‌جو، چوب نازک و شکننده، میرزا قاسمی چرب و پررنگ و پرسیر، ساعت‌های قدیمی و جیبی و مچی و زنجیردار و شماطه‌دار است. جمع موارد ۲۷ و ۱/۳ درصد است.

در سه رمان عطر رازیانه، میترا و مروارید خاتون جابجایی صفت و موصوف وجود دارد که ۰/۱ درصد از بخش سبکی واژه‌ها را پوشش می‌دهد (نقره‌گیسو، سیاه روزگار، قهوه چشم).

در تمامی رمانها بجز پری‌سا (این رمان به شیوه حدیث نفس نوشته شده که ممکن بود با آرایه حس‌آمیزی دریافت متن مشکل شود) حس‌آمیزی وجود دارد که بسیار شاعرانه و مخیل است. که میتوان از صدای گرم، اندوه تلخ، عطر تلخ، برق نرم، خبر داغ، بوی خطر، نور تند، عطر شیرین و داغ نام برد. درصد حس‌آمیزی ۵/۴ درصد و ۱۱۰ مورد است.

پارادوکس نیز بخشی از مختصات سبکی رمانها را تشکیل می‌دهد و در پنج رمان ساری دیده میشود. تعداد ۱۶ مورد و ۰/۷ درصد از این ویژگی استفاده شده است. (غلغل خاموشی، حضور پنهان، پیری بی سن و سال، دوزخ سرد، روشن تیره، تاریک روشن اتاق پذیرایی).

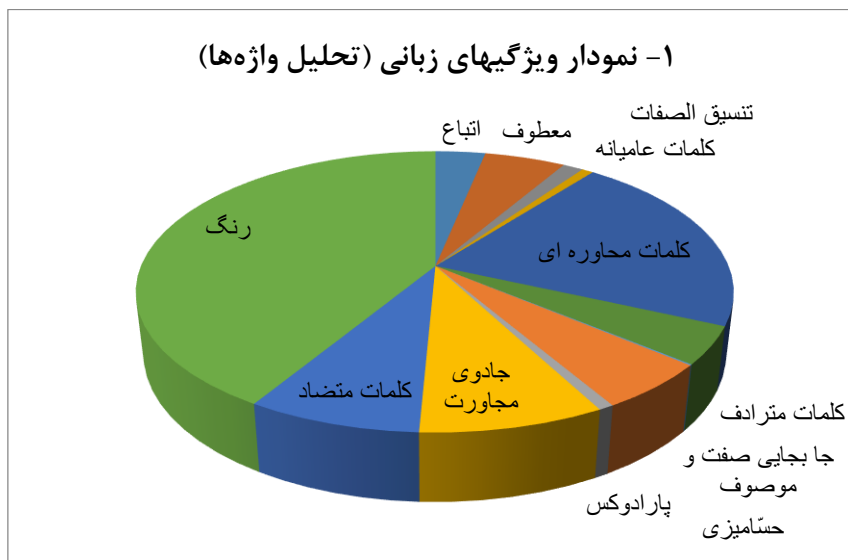
جادوی مجاورت از ترفندهای مورد علاقه نویسنده است که در شش رمان به تعداد ۱۷۱ مورد و ۸/۴ درصد از آن بهره برده است. واژه‌های افسون افعی، زرگر زیرک، شعله شمع، برگ برنده، کیسه سبک، پای پیاده، گله سگ ولگرد، رخت رخوت، جویبار باران، رنگ نگاه، هدایت هواپیما، بوی ویرانه، آوای وحشی بعنوان نمونه قابل ذکر است.

کلمات متضاد در همه رمانها به تعداد ۱۶۰ مورد و ۷/۹ درصد وجود دارد. واژه‌هایی چون باز و بسته، کهنه و نو، فراز و فرود، پاک و ناپاک، دخل و خرج، نفرین و آفرین، پیغام و پسمام، تاریک و روشن، گفته و ناگفته محرم و نامحرم زینتبخش رمانها است.

واژه‌های مترادف ۸۹ و ۴/۳ درصد است و در تمام رمانها دیده میشود. کلماتی همچون چین و چروک، خیمه و خرگاه، خل و چل، سور و سات، باعث و بانی، جفت و جور، بحث و مرافعه، انس و الفت، توش و توان، مکث و تأمل، ساکت و خاموش، لهو و لعب.

کلمات عامیانه و محاوره‌ای در تمام رمانها دیده میشود. در رمان میترا/ یک فصل کامل از هشت فصل با لحن محاوره‌ای روایت شده است. شاید نویسنده با این ترفند خواسته خود را به فرهنگ مردم عادی و کوچه بازار نزدیک کند. موارد استفاده بیش از ۴۴۵ مورد و ۲۲ درصد شامل کلمات عامیانه‌ای و محاوره‌ای است که بعنوان نمونه به چند مورد بسنده میشود: اقور بخیر، چارچنگولی، هلفدونوی، گشنگی، هری، فلنگ بستن، بشنغم، گیر دادن، حالی تون، خاطر خواهته، بیار، میخوای، برات، سام و علیکم، ها، بشید، می آره، میسوزه، وا بدین، بهشون، واسه و بیگیر.

بالاترین بسامد بخش واژه‌ها مربوط به رنگها است که ساری با آن بسیار بازی کرده است. به گفته خودش در رمان عطر رازیانه جشنواره‌ای از رنگها برپا کرده است. ۸۳۳ مورد واژه رنگ، از سبز و انواع آن مانند قرمز و اقسام آن، آبی، سیاه و سفید وجود دارد که بالاترین بسامد کلمات (حدود ۴۱ درصد) را به خود اختصاص داده است.

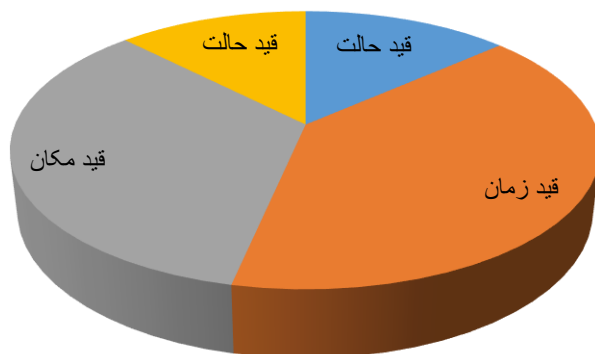
درمورد قیدها، بالاترین بسامد به قید زمان، ۱۰۸۸ مورد و ۳۹/۸ درصد مربوط میشود. گویا نویسنده وقت و زمان برایش در اولویت است و برای آن اهمیت زیادی قائل میشود. نیمه‌شب، دم صبح، تمام عمر، یک روز و یک دم، غروب، بامداد، هفته گذشته، بهاره و تابستانه، سرشب، از جمله موارد مورد استفاده در رمانها است. پس از آن قید مکان با ۹۳۵ مورد و ۳۴/۲ درصد بیشترین تکرار قید در رمانها است. (دور و نزدیک، اینجا و آنجا، پشت و پهلوی، درون و بیرون، کنار، جلوتر، بالا و پایین، زیر).

در رمانها ۳۷۱ مورد و ۱۳/۵ درصد قید حالت دیده شد. با سرعت، کاهلانه، کله قندی، پی‌درپی و بدون فاصله، بیش سنگین، بیصبرانه، با خوش‌رویی، یکهو، به‌زحمت، رنگ‌پریده از جمله این موارد است.

قید مقدار ۳۳۹ مورد و ۱۲/۴ درصد از تمام قیدها را شامل شده است که بشکل کمی، چندمین، انبوه، یک به یک، لبالب، نصف، ریزه، اندکی، یک وجب، کوهی و قطره‌ای کاربرد داشته است. پس از آن سایر قیدها مرکب، تکرار و ... بصورت پراکنده در بعضی رمانها وجود دارد.

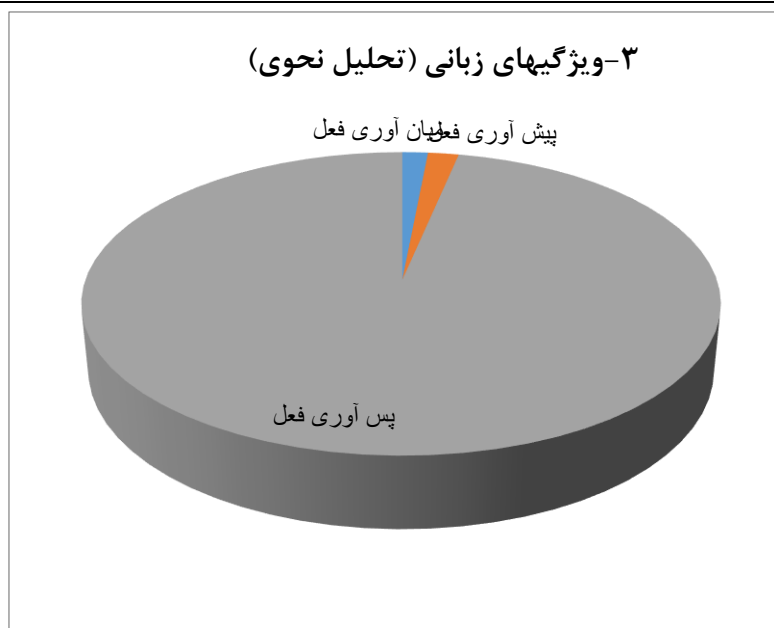
نویسنده از آوردن اصطلاحات خاص در تمام رمانها دریغ نکرده است. این اصطلاحات بیشتر شامل کلمات خانه-داری و آشپزی، گلکاری، باغچه و باغ، اصطلاحات مذهبی و مربوط به احکام، اصطلاحات مربوط به دریا و غواصی، اعضاء بدن، خیاطی و گلدوزی، آرایشی، واژه‌های مربوط به حمام، آمار و کامپیوتر بنا به تخصص شغلی نویسنده است.

۲- ویژگی‌های زبانی (تحلیل قیده‌ها)

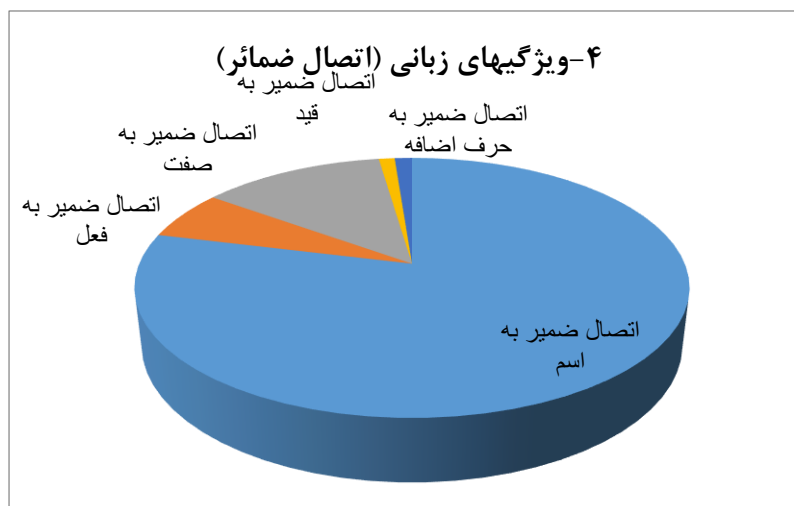

• بخش نحوی

در بخش نحوی و استفاده از افعال بالاترین بسامد مربوط به پس‌آوری فعل در جملات با تعداد ۳۱۵۶۲ فعل و ۹۶/۶ درصد است. میان‌آوری فعل در جملات ۶۰۵ مورد و ۱/۸ درصد است. درمورد جملاتی که فعل در اول آمده است میتوان به ۵۰۳ مورد و ۱/۵ درصد اشاره کرد. حذف فعل نیز در کل داستانها وجود دارد. جملات کوتاه، پرفعل و جملات طولانی نیز در کتابها وجود دارد. بعنوان نمونه در رمان عطر رازیانه یک جمله یک صفحه کامل را پر کرده است. از افعال پیشوندی با بسامد زیاد در تمام رمانها استفاده شده است (برمیداشت، بازگویند، فروشنده بود، درنمی‌آمد، ورچیده بود، درمییافتند، فرامیرسد، برنخورد).

درمورد اتصالات ضمائر در رمانها بالاترین بسامد مربوط به اتصال ضمیر به اسم است که ۲۹۸۰ مورد و ۷۸/۶ است. پس از آن ضمیر به صفت در ۴۸۲ مورد و ۱۲/۷ درصد شش رمان وجود دارد. تکرار ضمیر به فعل در رمانها به ۲۳۴ مورد و ۶/۱ درصد میرسد. در ۴۹ مورد و ۱/۲ درصد ضمیر به حرف اضافه متصل شده است. کمترین بسامد اتصال ضمائر مربوط به ضمیر به قید است که ۴۴ مورد و ۱/۱ درصد است.

• سطح ادبی

سخن زمانی جنبه ادبی و هنری به خود میگیرد که بصورت غیرمستقیم بیان شود و هنرمندی که بتواند معنای واحدی را به شیوه‌های گوناگون بیان کند صور خیال ایجاد کرده است. این شگردها و ترفندهای زیبایی‌آفرینی

میتوانند زبان عادی روزمره و تکراری را به زبان برجسته ادبی مبدل سازند. بنا به گفته فرمالیستها، در ادبیات اصل ادبیت است و هرچه وجه ادبی اثری نمایانتر باشد، اثر ادبیتر است. خلاقیت‌های ادبی در هر شش رمان ساری فراوان دیده میشود. در بخش ادبی کنایه بیشترین بسامد دارد. کنایه از رایجترین ابزارهای بلاغی است که در متون ادبی کاربرد فراوان دارد. وفور استفاده از کنایه در همه رمانها متون را به زنانه‌نویسی سوق داده است. کاربرد ۲۱۰ مورد کنایه در رمان عطرازیانه آن را تبدیل به شاخصه سبکی اثر کرده است. پس از آن مهمترین آرایه ادبی متن، تشبیه است و شگرد بلاغی اصلی در اکثر آثار است. از انواع تشبیه بیشتر تشبیه ساده و کامل مورد نظر نویسنده بوده است. پس از آن به تشبیه بلیغ توجه شده که بسیار هنرتر است. از ترانه‌های قدیمی نیز در سه رمان مروارید خاتون، آرامگاه عاشقان و عطر رازیانه بهره برده است.

در رمان آرامگاه عاشقان عنصر گفتگو نقش بارز و مهمی در پیشبرد حوادث دارد. حدیث نفس، شکواییه و دردنامه در متن دیده میشود. گفتگوهای اثر از مهمترین ویژگیهای مثبت آن است و از آنجایی که شیوه نگارش این رمان بشکل خاطره است، عنصر گفتگو نقش مؤثری دارد و بیشتر بین راوی و مخاطب انجام گرفته است. این کتاب نثری ساده، موجز، صمیمی و روان دارد و گفتارگونه است و در جاهایی به زبان شعر که تخصص اصلی نویسنده است بسیار نزدیک شده است. تشبیهات شاعرانه و آهنگین و استعاره‌ها صفحات رمان را مزین کرده است. توجه به خرافات و باورهای خرافی نیز در این رمان وجود دارد.

بخش بزرگی از رمان پری‌سا به شکل تک‌گویی درونی و حدیث نفس است. راوی بیشتر با خود و خاطراتش دست به گریبان است. او در جستجوی درونیات خود است و دردها، غمها و شادیهای خود را توصیف میکند. در بخش دوم کتاب به ظاهر و بیرون پدیده‌ها، شخصیتها و جلوه‌های ملموس، محیط و حوادث اطرافش توجه دارد. او با جزئی‌نگری خاص زنانه خود اوضاع و احوال باغ و باغچه را با دقت و ریز بینی آنچنان توصیف میکند که خواننده خود را میان خانه-باغ احساس میکند.

ضرب‌المثلهای نیز در شش رمان بصورت پراکنده وجود دارند ولی بالاترین بسامد مربوط به رمان میترا است. در این رمان از اسطوره‌ها و نمادها نیز همانند نام کتاب استفاده فراوان شده است. کاربرد کنایه در تمام رمانها ۵۲۶ مورد و ۳۹/۱ درصد است. از انواع کنایه (ایما، تلویح) در رمانها استفاده شده است: سر کسی را خوردن، دوزاری افتادن، عقل قد دادن، سفر قندهار رفتن، دل کندن، گریه‌شور کردن، روی دریا دویدن، سو سو زدن، قالش را کندن، آبغوره گرفتن، نم پس دادن، خروسخوان، چشم‌سفید، دماغ چاق.

دوزاری افتادن: «سلما میگفت: دوزاری تعدادی از دانشجویها افتاده، تنها جایی که میشود چیزی درباره مارکسیسم آموخت، همین کلاس ناسزاگویی است» (عطر رازیانه، ساری: ص ۹۱).

زیر چشمی نگاه کردن و فشرده شدن قلب: «لیوان نیمه‌خالی شیر را از قفسه کتابخانه‌اش برمیدارم و زیرچشمی نگاه میکنم به نقاشی زیردستش قلبم فشرده میشود» (پری‌سا، ساری: ص ۸۱).

چشم‌سفید: «تو کلام خدا را باور نمیکنی؟ تو اجنه را قبول نداری؟ با چشم‌سفیدی گفت: نه، دیگه باور نمیکنم، دیگه نه حرف خدا و نه حرف آدم‌ها را باور نمیکنم» (مروارید خاتون، ساری: ص ۱۵۶).

پس از کنایه بسامد تشبیه در شش رمان ۴۸۴ مورد و ۳۶ درصد است. تشبیه حسی به حسی و حسی به عقلی، مفرد و مقید همه نوع در متون وجود دارد: چرخیدن حوض آب مثل گهواره، باز شدن دهان ارّه برقی مثل کوسه، ابرهای همچون ملحفه لاجورد خوره، مه چون شبح سرگردان، احساس گناه چون پشه‌ای سمج، تاریکی چون روح و تشبیه بلیغ مانند عروس دود، چاه ناامیدی، دیو تاریکی، جهیز تنهایی، تازیانه سرما، آینه نگاه، بلور پیشانی، صندوقچه غبار، چاقوی خونین افق، جویبار عرق.

آینه نگاه: «اشباح سرگردان از آینه رنگی نگاهش میگذشتند» (آرامگاه عاشقان، ساری: ص ۳۶). احساس گناه چون پشه: «احساس گناه را چون پشه‌ای سمج از روی زخم روحش کنار میزد» (عطر رازیانه، ساری: ص ۵۸).

غمی مثل عطر محبوبه شب: «غمی مثل عطر محبوبه شب در حیات کوچک، در نگاهشان بود» (جزیره نیلی، ساری: ص ۳۱).

استعاره نوع اول (معرفه مجرده) نیز در کل رمانها وجود دارد که میزان آن ۱۶۷ مورد و ۱۲/۴ درصد است. از آرایه تشخیص نیز به‌وفور استفاده شده است: باریدن برف بازیگوش، رقصیدن بید مجنون، نوشیدن کویر، صدای پای دریا، غوغا کردن گل‌های لاله عباسی، چنگ انداختن بیخوابی.

چند مورد اضافه استعاری نیز در داستانها دیده شد از جمله: قندیل یخ، نگه ابرها، نگاه دریچه، روح دریا. علاوه بر آرامگاه عاشقان در جزیره نیلی هم استعاره بالاترین بسامد را دارد.

سرفه کردن پارازیتها: «پارازیت‌های گیرنده هم سرفه میکردند» (جزیره نیلی، ساری: ص ۳۴). دست همدیگر گرفتن کاجها: «کاجهای کنار جاده دست همدیگر را گرفته بودند و میدویدند» (آرامگاه عاشقان، ساری: ص ۹۰).

دود مانند عروس: «عروسی با تور بلند از روی منقل برمیخواست و در هوا پراکنده میشد» (عطر رازیانه، ساری: ص ۵).

کاربرد مجاز در کتابها کم‌رنگتر است ولی در رمان مروارید خاتون جایگاه بزرگی را برای خود در نظر گرفته است. در تمام داستانها ۹۶ مورد مجاز در انواع مختلف (کلیت و جزئیت، حال و محل، لازمیت و ملزومیت) با ۷/۱ درصد وجود دارد: از دست کسی عصبانی شدن، فوت کردن لیوان، سر داشتن.

نجس و پاکی مجاز از احکام دین: «بس که مادر بزرگ از نجس و پاکی در گوشت خوانده، پدرم را درآورده» (مروارید خاتون، ساری: ص ۱۶۳).

لیوان مجاز از چای داخل لیوان: «لیوانش را فوت کرد و یکی دو جرعه چای تلخ نوشید» (عطر رازیانه، ساری: ص ۸۴).

خانه مجاز از اهالی خانه: «نگاهی به پنجره آشپزخانه انداختم. خانه در خواب بود» (آرامگاه عاشقان، ساری: ص ۳۴).

بسامد ضرب‌المثلها ۳۵ مورد و ۲/۶ درصد است. (مثل مرغ سرشان را بریدن، یک کلاغ چهل کلاغ، جایی که عرب نی انداخت، تافته جدا بافته، کاسه زیر نیمکاسه، شترسواری دولادولا نشدن، این کاسه و آن کاسه کردن، با یک شیر دو نشان زدن، یک من ماست چقدر کره داشتن، دهانش قرص بودن).

با یک تیر دو نشان زدن: «به گمان گویی رئیس میخواست با یک تیر دو نشان بزند، اما تیر کمانه کرده، از مسیر اصلیش که هنوز بر ما پوشیده است، منحرف نشده» (میترا، ساری: ص ۴۹).

شترسواری دولادولا نمیشود: «عماد میگوید: شترسواری دولادولا نمیشود، مگر خودمان نخواست بودیم که پریسا و سارا مثل ما نشوند؟» (پریسا، ساری: ص ۱۱۷).

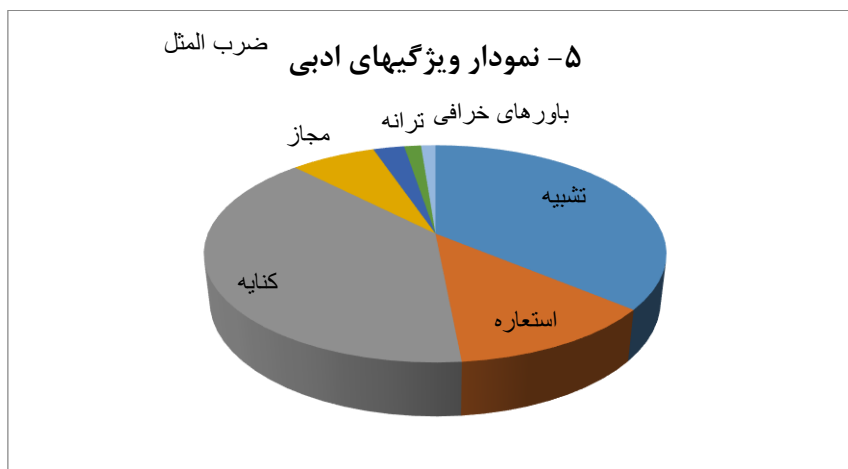
یک کلاغ چهل کلاغ: «مروارید خاتون حرف را یک کلاغ چهل کلاغ نمیکرد و سرش به کار خودش بود» (مروارید خاتون، ساری: ص ۵۳).

۱۹ مورد ترانه با درصد ۱/۴ در کتابها وجود دارد که مربوط به آهنگهای قدیمی است.

«همه یار دارند و بی یار ماییم لباس کهنه در بازار ماییم ...» (مروارید خاتون، ساری: ص ۱۴).

«حمومی مورچه داره، دور سرش غنچه داره، بشین و پاشو خنده داره...» (آرامگاه عاشقان، ساری: ص ۴۵).
«بارون بارونه زمینا تر میشه، گلنسا جونم کارا بهتر میشه، گلنسا جونم تو شالیزاره...» (عطر رازیانه، ساری: ص ۱۹)

باورهای خرافی مانند دود کردن اسپند، خوشقدم بودن، عطسه کردن، جغد، وجود پری در باغ، خوش‌یمن بودن اشیاء در رمانها دیده شد. خرافات ۱۷ مورد و ۱/۲ درصد در پنج رمان وجود دارد. رمان کوتاه جزیره نیلی که رمانی سورئالیستی است هیچ ضرب‌المثل، ترانه یا باور خرافی ندارد.

• سطح فکری

از دیدگاه فکری اکثر آثار نویسنده، رویکردی اجتماعی دارد و نویسنده برای نزدیک شدن به متن جامعه تلاش فراوان کرده است. اهمیت وجود زنان و مشکلات و مسائل آنان در زندگی از نکات برجسته در کتابها است. او با انتخاب سه عنوان از عناوین کتابهایش به بررسی وضعیت زنان در فرهنگهای مختلف پرداخته است. رمانها سرنوشت زنان را در دورانه‌های قبل، حین و بعد از انقلاب نشان میدهد. زنان در داستانها نقش اصلی دارند و مردان بیشتر در حاشیه هستند. پنج رمان جنبه رئالیستی داشته و مظلومیت زن ایرانی را در دهه‌های گذشته مطرح کرده است. زنی که به او به چشم یک نانخور اضافه نگاه کرده میشود و در هر خانه‌ای که باشد (پدر، همسر و تنها) باید کار کند و مانند یک کنیز در خدمت خانواده یا همسر خود باشد. این زن بعنوان یک موجود زنده برای رفاه و آسایش خودش هیچ اقدامی نمیکند و در واقع هیچ اختیاری هم ندارد. حتی زمانهایی هم که تا حدودی مستقل میشود نه جامعه این اجازه را به او میدهد و نه خود او این اختیار را باور دارد. در واقع او برای مستقل بودن و اندیشمند شدن تربیت نشده است. زنانی که در این کتابها نقش آفرینی میکنند همگی عروسکهای خیمه‌شب‌بازیند که وابسته‌اند و هویتی مجزا ندارند. ساری با نثر ساده و روان خود توانسته بخوبی وضعیت زنان جامعه را با موقعیتهای مختلف به نمایش بگذارد. تحکم و اجبار در جامعه مردسالار در همه زمینه‌های زندگی دیده شده است. وی در نشان دادن ظلم و جور به زنان آنچنان افراط نموده که گاهی دچار بدبینی و افراط شده است. در یک کلمه میتوان گفت که صرفنظر از رمان *جزیره نیلی* اکثر داستانها به فمینیسم نزدیک شده است.

علاوه بر مشکلات زنان، ساری همچون سایر زنان نویسنده به استفاده از رنگواژه‌ها بسیار اهمیت داده است. همچنین ساری به جزئیات و اشیاء اطراف خود توجه زیادی نشان داده است. علاقه به گلها، طبیعت، باغ و باغچه (رمان پری‌سا) همچون سایر نوشته‌های زنان در اکثر رمانها دیده میشود.

داستان *میترا* داستانی اسطوره‌ای و رمزگونه است که معنای ثانوی دارد و یکی از آثاری است که در آن توجه نویسنده به اسطوره‌ها، نمادها و مذاهب مختلف در اوج قرار دارد. در واقع نویسنده با یادآوری داستانی از گذشتگان (حواریون حضرت عیسی و شخصی که به جای او و به اشتباه به صلیب دوخته شده و عدد دوازده) به نوعی همانندسازی و تبیین اتفاقی میکند. در انتهای داستان میترا (آیین مهری) برای نجات جان دیگران خود را قربانی کرده و در آتش می‌افکند.

در رمان *آرامگاه عاشقان*، کلام مخیل است و گویا با دفتر شعری روبرویم. جای جای کتاب شاعر بودن نویسنده را اعلام میکند. کتاب نثری شاعرانه دارد. توصیفات کتاب بسیار زیبا و دلنشین و مخیل است و بار عاطفی و احساسی آن فوق‌العاده است. علاقه نویسنده به شعر و شاعران هم به‌صراحت در کتاب بازگو شده و هم با عبارات شاعرانه به تصویر کشیده شده است. تشبیه شعر به زندگی و زندگی به عشق و مقایسه این دو مقوله با یکدیگر، با بیانی زیبا در صفحات زیادی از کتاب آورده شده است و از این طریق نیز به ادبیات زنان نزدیک شده است. تفکر نویسنده در رمان *آرامگاه عاشقان* تبیین و تفسیر عشق است که در قالب خواب مردگان در یک گورستان اشرافی نمود پیدا میکند. تصویرها، حرکتها و تشعشعات عشق، جنون عشق، وصال و هجران عشق با گستردگی تمام نشان داده شده است. علاوه‌براین نویسنده زندگی خسته‌کننده و یکنواخت سه نسل از زنان را که در گوشه خانه‌ها به فراموشی سپرده شده‌اند، با قلمی توانا ترسیم نموده است. مذمت خرافات و مبارزه با آنها نیز از چشم نویسنده دور نمانده است. سرگردانی و گمگشتگی انسان قرن حاضر در جزیره‌ای سوررئالیستی، محور اصلی داستان در رمان *تختلی جزیره نیلی* است. زنی سعی دارد از افکار و ذهنیات و گذشته خود فرار کند. او خوشحال است که آنها را در کشتی جا گذاشته است، درحالی‌که این دور شدن واقعی نیست و لکه کبود دایره‌ای‌شکل روی دست زن نشان از به همراه بردن خاطرات در همه مکانها است. او برای رسیدن به خود واقعیش، ناچار به جدایی از همه دلبستگیها و از جمله کسی است که در کتاب با ضمیر «او» نام میرد. راه آنها جداست. پیراهن راوی سفید و پیراهن او خاکستری است. زن دوست دارد هویت و استقلالش را پیدا کند. به همین دلیل در جزیره دستمال گلدوزی میکند و صاحبکارش به او دستور میدهد نقش مرغ دریا را بر آن بدوزد ولی او تمایل دارد هر بار کاری تازه ارائه دهد. زن همیشه یک کار تکراری را انجام میداده است. حالا میخواهد به دلخواه خود نقش‌آفرینی کند. نخستین خانه، نخستین کار را خودش انتخاب کند و میکند. زیرا او تاکنون حق انتخاب نداشته است. او اکنون علیه وضع موجود عصیان کرده و سنت‌شکنی میکند. در این قسمت رمان بسمت فمینیست گرایش پیدا میکند. پس از آن زن اینجا و آنجا بدنبال گمشده خود است.

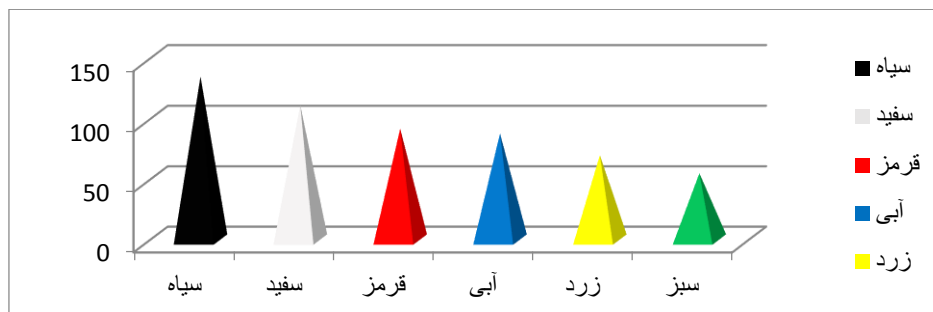
در رمان *پری‌سا*، پرشید، راوی اصلی، همواره دچار ترس از آینده است. البته ترس و واهمه‌های دیگری نیز همیشه با او همراه است. داستان به شیوه حدیث نفس نگاشته شده است و راوی در یک فصل کتاب همیشه با خود گفتگو میکند. آن جایی که به سیلان احساسات و خاطرات و تداعی معانیها و تکگوییهای درونی اشاره میکند، ما را بسمت سیلان ذهن راهنمایی میکند. از آن جایی که ما با رمانی به این شیوه روبرویم و گاهی نویسنده به روانشناسی و سوررئالیسم هم گوشه چشمی داشته است، بحث از فمینیسم و حقوق زنان و علاقه به طبیعت و گلها و باغ کمی دور از انتظار بنظر میرسد و کتاب را به زنانه‌نویسی سوق داده است.

در نهایت ساری از آن دسته نویسندگانی است که در دههٔ شصت به فکر راهی برای برقرار کردن ارتباط با مخاطب بوده است و این ارتباط را با نوشتن رمانهایی با زبان ساده و درعینحال با جزئینگری خاص به نمایش گذاشته است. ساری با احساسات لطیف و شاعرانه و با ریزبینی و دقت در محیط اطراف خود توانسته با زبان ساده و روان آثاری زیبا خلق نماید. آثاری که ریشه در اجتماع داشته و بیشتر گرایشی به وضعیت زنان جامعه دارد.

تحلیل رنگ

رنگ بعنوان یکی از عناصر برجستهٔ موجود در طبیعت تأثیر زیادی بر زندگی انسانها دارد. رنگ ابزاری قدرتمند برای بیان احساسات و عواطف اشخاص مختلف است. از این عنصر برای کشف روان و بینش انسانها استفاده میشود. انتخاب هر یک از رنگها بیانگر وضعیت روحی و جسمی فرد میباشد و از طریق شناخت آن میتوان شخصیت شاعر یا نویسنده را سنجید. ساری در آثار خود بوفور از عنصر رنگ در داستانهایش بهره برده است؛ آنگونه که هر رمان جشنواره‌ای از رنگهای مختلف است. نتایج نشان داد طراحی داستانها و شخصیتها با گزینش رنگها کم و بیش تناسب روانشناسانه دارد. رنگ سیاه در رمانها بازتاب غم و اندوه، رنگ قرمز تجلی شادی، سرزندگی و نشاط، رنگ سفید و آبی بازتاب آرامش، صلح و دوستی، رنگ زرد نشان‌دهندهٔ عقل، خرد و دانایی و رنگ سبز منعکس‌کنندهٔ سرسبزی، طراوت، طبیعت و جوانی است. استفاده از رنگهای خاص، با محتوای هر رمان هماهنگی نزدیک دارد. در کل داستانها نیز بالاترین بسامد متعلق به رنگ سیاه است که با سرنوشت زنان در جوامع مردسالار و بیان مشکلات، افسردگی، غم، اندوه، صبر، شکیبایی و حتی ایثار آنان همخوانی روانشناسانه دارد. پس از آن سفید بیشترین فراوانی را دارد. این انتخاب گذر از سیاهی به سفیدی پیروی از عقل و خرد و گرایش به پاکی و بی‌آلایشی را در کل رمانها به نمایش میگذارد. بنا به گفتهٔ لوشر (Luscher) استفاده از رنگ سیاه و سفید در کنار هم باعث میشود فرد از درون آرامش یابد و عدم تعادل و توازن وی از بین برود. بسامد رنگ قرمز سومین انتخاب ساری در کل آثار داستانی است که نمایشی از شور زندگی و قدرت و مقاومت زنان در داستانها است.

رنگها	سیاه	سفید	قرمز	آبی	زرد	سبز	جمع به همراه سایر رنگها
بسامد	۱۳۵	۱۱۱	۹۲	۹۰	۷۰	۵۵	۸۱۶

نتیجه‌گیری

با مطالعه آثار داستانی فرشته ساری از دیدگاه زبانی و تحلیل آوایی بیشترین درصد کلمات را در همهٔ رمانها اسمها، صفاتها و قیدها تشکیل میدهند. پس از آن حروف و فعلها به ترتیب بسامد بیشتری دارند. از اصوات به نسبت تقریباً مساوی در همهٔ رمانها استفاده شده است. در تحلیل واژگانی بیشترین بسامد کلمات را واژه‌رنگها تشکیل میدهند و اوج این بسامد مربوط به رمان آرامگاه عاشقان است که به قول خود نویسنده جشنواره‌ای از رنگهای مختلف و بخصوص رنگ سیاه است. پس از آن واژگان محاوره‌ای درصد بالاتری را به خود اختصاص داده‌اند تا جایی که در داستان بلند میترا یک فصل کامل (هشتم) از این واژه‌ها استفاده کرده است. بالاترین بسامد قیدها مربوط به قید زمان و پس از آن قید مکان است. در اکثر داستانها وقت و ساعت برای نویسنده بیشتر اهمیت داشته است. در تحلیل نحوی بسامد میان‌آوری فعلها در یک حد و به میزان کم است ولی بالاترین آن در رمان پری‌سا است که میتواند زیرمجموعهٔ جابجایی ارکان جمله باشد و تا حدودی بار معنایی کلمات را افزایش داده و از یکنواخت بودن متن بکاهد. از افعال پیشوندی نیز بوفور در همهٔ رمانها استفاده شده است. حذف فعل هم بسیار کم دیده شد. درمورد اتصالات ضمیرها بیشترین بسامد مربوط به اتصال ضمیر به اسم است که بالاترین آن در داستان پری‌سا وجود دارد. پس از آن اتصال ضمیر به صفت است که در رمان عطر رازیانه بالاترین میزان را دارا میباشد. از نظر نثر، کتابها بیشتر به زبان رسمی و با راوی اول شخص و سوم شخص نقل شده‌اند. تنها رمان عطر رازیانه فقط از راوی سوم شخص بهره برده است. نویسنده بنا به تخصص خود در رشته‌های مختلف علوم، اصطلاحات آن را بکار برده است. با وجودی که نویسنده شاعر است، از شعر سایر شاعران به میزان بسیار اندک استفاده شده است.

از دیدگاه ادبی کنایه بیشترین بسامد را دارد. کنایات او از نوع ایما است و بیشتر آنها کنایه‌های رایجی هستند که همه به آن آشنا هستند. بیشترین درصد در رمان عطر رازیانه است. پس از آن تشبیهات بوفور در اکثر رمانها وجود دارد و بالاترین بسامد در رمان مروارید خاتون دیده میشود. تشبیهات کامل و حسی و عقلی هستند. از استعاره و تشخیص نیز استفاده شده است. کاربرد ضرب‌المثلهای در داستان بلند میترا بیشترین مورد است. ترانه‌های محلی نیز در رمان مروارید خاتون بیشترین بسامد را دارا میباشد. جملات کوتاه و عاطفی نیز در بعضی رمانها دیده میشود.

از دیدگاه فکری اکثر آثار نویسنده رویکردی اجتماعی دارند و نویسنده برای نزدیک شدن به متن جامعه تلاش کرده است. وی از آن دسته نویسندگانی است که در دههٔ شصت به فکر راهی برای برقرار کردن ارتباط با مخاطب بود و این ارتباط را با نوشتن رمانهای با زبان ساده و درعینحال با جزئی نگری خاص به نمایش گذاشته است. ساری همچون سایر زنان نویسنده به عشق و دوستی بسیار اهمیت داده است. از طرفی به گمگشتگی و سرگردانی بشر در زمان حاضر نیز توجه ویژه دارد. از نکات برجسته در رمانها اهمیت وجود زنان و مشکلات آنان در زندگی است. او با انتخاب سه نام از عنوانهای کتابهایش به بررسی وضعیت زنان در فرهنگهای مختلف پرداخته است. از دوران قبل و بعد از انقلاب، زنان در رمانها نقش اصلی و برجسته دارند و مردان بیشتر در حاشیه هستند. وی در نشان دادن ظلم و جور نسبت به زنان آنچنان افراط نموده که گاهی دچار بدبینی و افراط شده است. در یک کلمه میتوان گفت که صرف نظر از یک رمان (جزیره نیلی) اکثر داستانها به فمینیست نزدیک شده است. از جنبه‌های دیگر ساری به جزئیات و اشیاء اطراف خود توجه زیادی نشان داده است. علاقه به گلها، طبیعت و باغ به‌ویژه در رمان پری‌سا، همچون سایر نوشته‌های زنان در اکثر رمانها دیده می‌شود. در رمان آرامگاه عاشقان چنان کلام شاعرانه‌ای بکار رفته که با خواندن آن حس خواندن یک غزل به ما دست میدهد.

جای جای کتاب شاعر بودن نویسنده را نشان می‌دهد. توصیفات کتابها بسیار زیبا و دلنشین و بار احساسی آن فوق‌العاده است و از این طریق نیز به ادبیات زنان پرداخته است. در خاتمه ساری با احساسات لطیف و شاعرانه و با جزئی‌نگری و دقت در محیط اطراف خود توانسته با زبان ساده آثاری را خلق نماید. آثاری که ریشه در اجتماع داشته و بیشتر گرایشی به وضعیت زنان جامعه دارد.

مشارکت نویسندگان

این مقاله از پایان نامه دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی مصوب در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی شهرکرد استخراج شده است. آقای دکتر حسین خسروی راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشته و طراح اصلی این مطالعه بوده‌اند. سرکار خانم فریده فتحی به عنوان پژوهشگر این رساله در گردآوری داده‌ها و تنظیم متن نهایی نقش داشته‌اند. آقای دکتر محمد حکیم آذر نیز با کمک به تجزیه و تحلیل داده‌ها و راهنمایی‌های تخصصی، نقش مشاور این پژوهش را ایفا کردند. در نهایت تحلیل محتوای مقاله حاصل تلاش و مشارکت هر سه پژوهشگر بوده است.

تشکر و قدردانی

نویسندگان بر خود لازم میدانند مراتب تشکر خود را از مسئولان آموزشی و پژوهشی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، و هیئت داوران پایان نامه که نویسندگان را در انجام و ارتقاء کیفی این پژوهش یاری دادند، اعلام نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله گواهی مینمایند که این اثر در هیچ نشریه داخلی و خارجی به چاپ نرسیده و حاصل فعالیتهای پژوهشی تمامی نویسندگان است، و ایشان نسبت به انتشار آن آگاهی و رضایت دارند. این تحقیق طبق کلیه قوانین و مقررات اخلاقی اجرا شده و هیچ تخلف و تقلبی صورت نگرفته است. مسئولیت گزارش تعارض احتمالی منافع و حامیان مالی پژوهش به عهده نویسنده مسئول است، و ایشان مسئولیت کلیه موارد ذکر شده را بر عهده میگیرند.

REFERENCE

- Sari, Fereshteh (1996), *Tomb of Lovers*, Tehran: Sadaf.
- Sari, Fereshteh (2005), *Parisa*, Tehran: Phoenix Publications.
- Sari, Fereshteh (1993), *Nili Island*, Tehran: Gardoun Publications.
- Luscher, Max. (1992), *The Psychology of Colors Lusher*, translated by Leila Mehradopi, Tehran: Hesam Publications.
- Bahar, Mohammad Taghi (1971), *Stylistics of Prose, Volume 1*, Tehran: Parasto Publications.
- Fotouhi, Mahmoud (2011), *Stylistics of Theories, Approaches and Methods*, Tehran: Sokhan Publications.
- Mir Abedini, Hassan (1998), *One Hundred Years of Iranian Fiction, Volume 3*. Tehran: Cheshmeh Publications.

Sari, Fereshteh (1999), Fennel Fragrance, Tehran: Alam Publications.
Shamisa, Sirus. (2014), Generalities of Stylistics, Tehran: Mitra Publications.
Sari, Fereshteh (1998), Morvarid Khatoon, Tehran: Alam Publications.
Sari, Angel. (1998), Mitra, Tehran: Alam Publications.

فهرست منابع

آرامگه عاشقان، ساری، فرشته. (۱۳۷۴) تهران: صدف.
پری‌سا، ساری، فرشته. (۱۳۸۳) تهران: ققنوس.
جزیره نیلی، ساری، فرشته. (۱۳۷۱) تهران: گردون.
روانشناسی رنگها لوشر، لوشر، ماکس. (۱۳۷۱) ترجمه لیلا مهرادپی، تهران: حسام.
سبک‌شناسی نثر، بهار، محمدتقی (۱۳۴۹) جلد ۱، تهران: پرستو.
سبک‌شناسی نظریه‌ها، رویکردها و روشها، فتوحی، محمود. (۱۳۹۰) تهران: سخن.
صد سال داستان‌نویسی ایران، میرعابدینی، حسن. (۱۳۷۷) جلد ۳. تهران: چشمه.
عطر رازیانه، ساری، فرشته. (۱۳۷۸) تهران: علم.
کلیات سبک‌شناسی، شمیسا، سیروس. (۱۳۹۳) تهران: میترا.
مروارید خاتون، ساری، فرشته. (۱۳۷۷) تهران: علم.
میترا، ساری، فرشته. (۱۳۷۷) تهران: علم.

معرفی نویسندگان

فریده فتحی: دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
(Email: ffathi@std.iaushk.ac.ir)
حسین خسروی: دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
(Email: Hkhosravi@iaushk.ac.ir نویسنده مسئول)
محمد حکیم آذر: دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
(Email: Lit@iaushk.ac.ir)

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. no permission is required from the authors or the publishers.

Introducing the authors

Farideh Fathi: PhD student in Persian language and literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.
(Email: ffathi@std.iaushk.ac.ir)
Hossein Khosravi: Associate Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.
(Email: Hkhosravi@iaushk.ac.ir Responsible author)
Mohammad Hakim Azar: Associate Professor, Department of Persian Language and Literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.
(Email: Lit@iaushk.ac.ir)